

PREDGOVOR

Domaći interdisciplinarni znanstveno-stručni skup: *PODRAVSKA SLATINA U DOMOVINSKOME RATU* organizirali su Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar i Hrvatski časnički zbor Grada Slatine. Skup je održan 12. prosinca 2019. godine u Slatini u sklopu obilježavanja 28. godišnjice oslobođenja slatinskoga područja od srpskih pobunjenika i Jugoslavenske narodne armije.

Velika Srbija kolokvijalni je naziv za nacionalistički i iridentistički projekt dijela srpske radikalne inteligencije koji je nastao početkom devetnaestoga stoljeća. Po-vjesničari se nedvojbeno slažu oko ocjene da je *spiritus movens* projekta Velike Srbije bio Vuk Stefanović Karadžić. Međutim, velikosrpska ideologija ima svoje korijene u srednjem vijeku, a prvi njezini znaci pojavili su se nakon ponovne uspostave Pećke patrijaršije koja je uspostavljena beratom (zapovijedi) sultana Selima II. 1557. godine. Nakon toga, pravoslavni je klir (svećenstvo) počeo promicati ideju ponovne uspostave Dušanova Carstva u njegovim negdašnjim povijesnim granicama, koje se protezalo na područjima današnjih država: Republike Srbije, Republike Crne Gore, Republike Makedonije, Republike Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Grčke i Republike Albanije. Dakle, Dušanovo Carstvo nikada se nije prostiralo na području Republike Hrvatske, a ovu činjenicu namjerno prešućuju velikosrpski historiografi, naročito kreatori Memoranduma Srpske akademije nauka i umjetnosti (SANU).

Područje bivše Općine Podravska Slatina nalazi se na sjeverozapadu Slavonije, a prostiralo se dijelom na dravskoj nizini i sjevernim padinama Papučkoga gorja. Omeđeno je na istoku rječicama Vojlovicom i Voćinkom, na sjeveru rijekom Dravom, na zapadu potokom Breznicom, a na jugu vrhovima planine Papuk. Podravsko-slatinski kraj graniči na sjeveru s Republikom Mađarskom, na sjeverozapadu s virovitičkim područjem, na jugozapadu s daruvarskim područjem, na jugu s požeškim područjem, na istoku s orahovičkim područjem, a na sjeveroistoku s donjomiholjačkim područjem.

Bivša Općina Podravska Slatina prostirala se na 781 km², a sastojala se od općinskoga središta Podravske Slatine i 69 naselja. Njezinim nizinskim dijelom prolaze dvije značajne komunikacije, podravska željeznička magistrala i podravska cestovna magistrala, koje su bile od vitalnoga značaja tijekom trajanja Domovinskoga rata, naročito za vrijeme agresorske blokade autoceste Zagreb – Beograd kod Okučana.

Južni su dijelovi slatinskoga područja bregoviti i šumoviti, a na sjeveru se prostire podravska nizina. Brdski kraj obuhvaća mnoštvo sjevernih obronaka i vrhova planine Papuk, obraslih većim dijelom bjelogoričnom šumom, te pitome planinske kotline, doline i visoravni koje su pogodne za poljoprivrednu aktivnost. Ravnicaški predjeli ovoga kraja prostiru se na desnoj obali rijeke Drave. Tu se prostiru obradiva polja i

livade koje su na mjestima ispresijecane manjim kompleksima ravnicaarske hrastove i jasenove šume.

Područje nekadašnje Općine Podravska Slatina zemljopisno i kolokvijalno dijeli se na dva dijela: brdski dio, tzv. Brđansku, i nizinski dio, tzv. Podravinu. U Brđanskoj pretežito su živjeli pripadnici srpskoga puka, a u Podravini dominantno su bili zastupljeni Hrvati. Prema popisu stanovništva iz 1991. godine, na ovom području živjelo je 15 445 stanovnika, od toga broja 9 219 (59,6 %) bili su Hrvati, 4 948 (32 %) Srbi i 1 278 (8,3 %) ostali. Srbi su bili dominantni u Brđanskoj, gdje je živjelo 3 262 pripadnika srpske nacionalnosti, 668 Hrvata i 222 ostala građanina. Brđanska je planski, sustavno naseljavana srpskim pukom, naročito su nakon Drugoga svjetskog rata naseljeni bosanski Srbi iz okolice Kotor Varoša u Voćin, Macute i Čeralije, a osnovano se sumnja da su to bili amnestirani pripadnici četničkoga pokreta koji su prešli u partizanske postrojbe. Signifikantno je da je većina naseljenih pripadnika srpskoga pula pridošloga iz BiH i članova njihovih obitelji aktivno podržala oružanu pobunu na slatinskom području te ga samovoljno s neprijateljskim postrojbama napustila polovinom prosinca 1991.

Ovaj je zemljopisni lokalitet predstavljao rubno područje tzv. Velike Srbije. Nai-me, on graniči s virovitičkim područjem, gdje su srpski ekstremisti i separatisti zacrtali zapadnu granicu tzv. Velike Srbije na pravcu Virovitica – Karlovac – Karlobag. Granicu navedene paradržavne tvorevine potvrđuju riječi, s početka devedesetih godina prošloga stoljeća, najviše rangiranoga časnika JNA i tadašnjega sekretara (ministra) za narodnu obranu SFRJ-a generala armije Veljka Kadijevića: „Smjerove napada glavnih snaga JNA što izravnije vezivati uz oslobođenje srpskih krajeva u Hrvatskoj i garnizona JNA u dubini hrvatskog teritorija. U tom cilju ispresijecati Hrvatsku na pravcima: Gradiška – Virovitica, Bihać – Karlovac – Zagreb, Knin – Zadar, Mostar – Split.“

Osim knjige *Slatinska kronika Domovinskoga rata* autora Miljenka Brekala, Domaći interdisciplinarni znanstveno-stručni skup *PODRAVSKA SLATINA U DOMOVINSKOME RATU* prvo je sustavno znanstveno-stručno istraživanje Domovinskoga rata na slatinskom području, gdje su građani Slatine i okolnih općina konsenzualno podržali organiziranje i održavanje navedene znanstveno-stručne manifestacije. Znanstvenici i drugi društveno-politički djelatnici su tijekom jednodnevnoga problematiziranja tema iz Domovinskoga rata na slatinskom području nastojali dati odgovore na pojedina pitanja o kojima se dosad nije vodila sustavna znanstvena i stručna rasprava. Odgovore na ova pitanja zaslužuju dragovoljci, invalidi, udovice, roditelji i djeca poginulih i nestalih branitelja, kao i svaki drugi domoljub koji je doživio vjekovni hrvatski san, a to je neovisna, samostalna i demokratska Republika Hrvatska. Široki spektar znanstvenih i stručnih tema prezentiran je *in factu* i *sine ira et studio*. Sudionici ovoga Skupa uvjereni su da svaki događaj i individualna sudbina iz Domovinskoga rata trebaju biti precizno

znanstveno obrađeni i dostupni javnosti jer je povijest najbolja učiteljica života. Poznata je Ciceronova izreka koja nas tomu poučava: *Historia (est) testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis.* (Povijest je svjedok vremena, svjetlo istine, život pamćenja, učiteljica života, glasnica starine.)

Skup i Zbornik radova posvećeni su braniteljima Domovinskoga rata, stradalnicima, kao i svim domoljubima i mučenicima koji su tijekom trinaestostoljetne hrvatske povijesti izgubili život, bili proganjeni, zatočeni i šikanirani boreći se za samobitnost i opstojnost hrvatskoga puka. Isto tako, Skup i Zbornik radova posvećeni su i svakomu drugom čovjeku koji nije pripadnik hrvatskoga nacionalnog korpusa, a bio je žrtva tijekom Domovinskoga rata, stoga navedenim skupinama građana Republike Hrvatske organizatori Skupa i autori radova upućuju posebnu zahvalnost za sve što su učinili za samobitnost i opstojnost naše drage domovine Republike Hrvatske.

In fine, u ime organizatora i autora članaka, zahvaljujem svim osobama i socijalnim čimbenicima koji su pomogli da se realizira iznimno vrijedan projekt Domaćega interdisciplinarnog znanstveno-stručnog skupa *PODRAVSKA SLATINA U DOMOVINSKOME RATU*, a naročitu zahvalu upućujem financijskim pokroviteljima: Ministarstvu hrvatskih branitelja Republike Hrvatske, Ministarstvu znanosti i obrazovanja, Jadranskom naftovodu d. d., Gradu Slatini, općinama Čađavica, Mikleuš, Nova Bukovica, Sopje i Voćin.

Slatina, 20. travnja 2022.

Glavni urednik:
prof. dr. sc., dr. sc. Miljenko Brekalo